

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 11536/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

11 Οκτωβρίου 2007

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Γεωργίου Παπαδόπουλου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Κύριος Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, *πρόεδρος,*

Κύριος Χ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

Κυρία Ν. ΒΑΛΙĆ,

Κύριος Α. ΚΟΒΛΕΡ,

Κυρία Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ,

Κύριος Κ. ΧΑΛΙΥΕΒ,

Κύριος D. ΣΠΙΕΛΜΑΝΝ, *δικαστές,*

και κύριος Α. ΒΑΜΠΑΧ, *αναπληρωτής γραμματέας τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Σεπτεμβρίου 2007,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 11536/05) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Γεώργιο Παπαδόπουλο («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 15 Μαρτίου 2005 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κ. Π. Μηλιαράκη, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κυρία Ο. Πατσοπούλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 27 Νοεμβρίου 2006, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή (άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης) στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1931 και κατοικεί στην Αθήνα.

5. Στις 28 Φεβρουαρίου 1984, το υπουργείο Οικονομικών κάλεσε τον προσφεύγοντα να επιστρέψει το ποσό των 120.716 δραχμών (354 ευρώ), το οποίο είχε λάβει στα πλαίσια της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής της σύνταξής του για την περίοδο από 1^η Μαΐου 1982 έως 30 Οκτωβρίου 1983. Σύμφωνα με τις υπηρεσίες του υπουργείου Οικονομικών, ο προσφεύγων δεν είχε δικαίωμα να ζητήσει το εν λόγω ποσό από τον Στρατό, καθώς, κατά την επίδικη περίοδο, εργαζόταν στην αεροπορική εταιρεία «*Ολυμπιακές Αερογραμμές*», η οποία και όφειλε να του καταβάλει τα ποσά που αντιστοιχούσαν στην αναπροσαρμογή του μισθού του λόγω του ποσοστού πληθωρισμού (πράξη αριθ. Γ2158).

6. Στις 5 Αυγούστου 1987, ο προσφεύγων κατέθεσε ανακοπή, την οποία έκανε δεκτή το Ελεγκτικό Συνέδριο με την πράξη αριθ. 1427/1987 και ημερομηνία 16 Νοεμβρίου 1987.

7. Στις 30 Ιουνίου 1988, το Δημόσιο άσκησε έφεση. Εν τούτοις, δεν κοινοποίησε την έφεσή του στον προσφεύγοντα εντός της προβλεπόμενης από τον νόμο εξάμηνης προθεσμίας, και ως εκ τούτου, ο γραμματέας του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν έλαβε κανένα αποδεικτικό κοινοποίησης.

8. Στις 30 Ιουνίου 2003, ο νόμος αριθ. 3160/2003 τέθηκε σε ισχύ. Σύμφωνα με το άρθρο 58 § 9 του εν λόγω νόμου, η εκπρόθεσμη κατάθεση στον γραμματέα του Ελεγκτικού Συνεδρίου του αποδεικτικού κοινοποίησης ενός ενδίκου μέσου – η οποία έως τότε συνεπαγόταν ακύρωση της δίκης – συνεπάγεται στο εξής το απαράδεκτο της συζήτησης. Στη συνέχεια, η ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποφάνθηκε κατά της αναδρομικής εφαρμογής του εν λόγω νόμου (απόφαση αριθ. 2040/2003).

9. Η συζήτηση επί της έφεσης που άσκησε το Δημόσιο κατά της πράξης αριθ. 1427/1987 ορίστηκε για τις 7 Οκτωβρίου 2003 και κατόπιν αναβλήθηκε για τις 2 Μαρτίου 2004.

10. Την 1^η Ιουνίου 2004, το πρώτο τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου διαπίστωσε ότι το Δημόσιο δεν είχε κοινοποιήσει την έφεσή του στον προσφεύγοντα εντός της προβλεπόμενης από το νόμο προθεσμίας, γεγονός που, σύμφωνα με την εφαρμοστέα κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών νομοθεσία, ισοδυναμούσε με παραίτηση από την έφεσή του. Ως προς τούτο, το Ελεγκτικό Συνέδριο απέρριψε την αίτηση του εκπροσώπου του Δημοσίου, ο οποίος πρότεινε το απαράδεκτο της συζήτησης σύμφωνα με το νόμο αριθ. 3160/2003, σημειώνοντας ότι

ο νόμος αυτός δεν είχε αναδρομική ισχύ. Ως εκ τούτου, το ανώτατο δικαστήριο αποφάνθηκε την ακύρωση της δίκης (απόφαση αριθ. 1218/2004). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 17 Σεπτεμβρίου 2004.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

11. Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα των άρθρων 6 § 1 και 17 της Σύμβασης και 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, για τη διάρκεια της διαδικασίας. Το Δικαστήριο δε θεωρεί ότι καλείται να εξετάσει την προσφυγή υπό το πρίσμα του άρθρου 17 της Σύμβασης, το οποίο απαγορεύει την κατάχρηση δικαιώματος, ούτε υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, το οποίο εγγυάται το δικαίωμα κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου για σεβασμό της περιουσίας. Ειδικότερα, εκτιμά ότι η μόνη εφαρμοστέα διάταξη στην προκειμένη υπόθεση είναι το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...)επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

12. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν το απαράδεκτο της αιτίας λόγω καθ'ύλην ασυμβιβάστου προς τις διατάξεις της Σύμβασης. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι την 1^η Ιανουαρίου 1989, η υπόθεση μπήκε σιωπηρά στο αρχείο, κατόπιν της παράλειψης του Δημοσίου να κοινοποιήσει την έφεσή του στον προσφεύγοντα. Κατά την ημερομηνία αυτή, η διαδικασία που αφορούσε το ποσό που έλαβε ο προσφεύγων λόγω της αυτόματης αναπροσαρμογής της σύνταξής του ολοκληρώθηκε και δεν υφίστατο πλέον αμφισβήτηση επί των αστικής φύσεως δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αυτού. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, πράγματι, ότι η διαδικασία η οποία άρχισε ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου τον Οκτώβριο του 2003 ήταν μία νέα

διαδικασία, ανεξάρτητη από την πρώτη. Σύμφωνα με αυτή, κατόπιν της ψήφισης του νόμου αριθ. 3160/2003, η υπόθεση του προσφεύγοντος ανασύρθηκε από το αρχείο για λόγους καθαρά τυπικούς, ήτοι για να επιτραπεί η ακύρωση της δίκης και η αρχειοθέτηση της υπόθεσης δυνάμει δικαστικής απόφασης. Η διάρκεια της δεύτερης αυτής διαδικασίας δεν επιδέχεται εξάλλου κριτικής.

13. Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές.

14. Το Δικαστήριο δεν έχει πεισθεί από το επιχείρημα της Κυβέρνησης, βάσει του οποίου το ζήτημα της αμφισβήτησης είχε ήδη επιλυθεί από την 1^η Ιανουαρίου 1989, με την «σιωπηρή αρχειοθέτηση» της υπόθεσης. Αν τέτοια είναι η περίπτωση, το Δικαστήριο δεν αντιλαμβάνεται τον λόγο για τον οποίο έλαβε χώρα η συζήτηση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Φαίνεται πράγματι παράδοξος ο ισχυρισμός ότι μία υπόθεση για την οποία είχε εκδοθεί οριστική απόφαση «ανασύρθηκε» από το αρχείο με μόνο σκοπό να τοποθετηθεί εκ νέου στο αρχείο. Τούτο είναι ακόμα πιο αμφίβολο καθώς κατά την εν λόγω συζήτηση, ο εκπρόσωπος του Δημοσίου ζήτησε το απαράδεκτο της συζήτησης, εκμεταλλευόμενος τις διατάξεις του νόμου αριθ. 3160/2003. Με άλλα λόγια επιχείρησε να του παρασχεθεί η δυνατότητα να υπερασπιστεί την υπόθεση του Δημοσίου σε μία νέα δίκη και ως εκ τούτου να μη βρεθεί αντιμέτωπος με μία απόφαση που να αποφασίζει την ακύρωση της δίκης. Υπό αυτές τις συνθήκες, το να θεωρήσει το Δικαστήριο την 1^η Ιανουαρίου 1989 ως το τέλος της επίδικης διαδικασίας, θα ισοδυναμούσε με υποκατάσταση του ρόλου του Ελεγκτικού Συνεδρίου που είναι το μόνο αρμόδιο όργανο για να αποφασίσει την έκβαση της κατ'έφεση διαδικασίας που εισήγαγε ενώπιόν του το Δημόσιο.

15. Ενόψει των προηγούμενων συλλογισμών, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προβαλλόμενη από την Κυβέρνηση ένσταση δεν είναι βάσιμη και την απορρίπτει.

16. Το Δικαστήριο εξάλλου διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

17. Για τους λόγους που εξηγούνται πιο πάνω (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 14), το Δικαστήριο δεν μπορεί να δεχθεί το επιχείρημα της Κυβέρνησης, βάσει του

οποίου πρόκειται εν προκειμένω για δύο διαφορετικές διαδικασίες. Κατά την άποψή του, υπάρχει μόνο μία διαδικασία, η οποία άρχισε στις 5 Αυγούστου 1987, με την ανακοπή ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου και περατώθηκε την 1^η Ιουνίου 2004, με την απόφαση αριθ. 1218/2004 του ανώτατου δικαστηρίου. Η εν λόγω διαδικασία διήρκεσε επομένως περισσότερο από δεκαέξι έτη και εννέα μήνες για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

2. *Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας*

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

19. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

20. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν συνάδει προς την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της

παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

22. Ο προσφεύγων αξιώνει 34.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, δεδομένου του οικονομικού αντικειμένου της διαφοράς, το αίτημα αυτό είναι υπερβολικό και ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι υπέστη. Εναλλακτικά, υποστηρίζει ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα ποσά που συνήθως επιδικάζει το Δικαστήριο σε παρόμοιες υποθέσεις.

24. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, του επιδικάζει 1.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

25. Ο προσφεύγων δεν ζητεί κανένα ποσό για έξοδα και δικαστική δαπάνη. Συνεπώς, δεν συντρέχει λόγος να του επιδικασθεί κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι,

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 1.000 (χίλια) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο

δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 11 Οκτωβρίου 2007 κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André WAMPACH

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος